

СТОЛИЦА

Устойчивите процеси са резултат винаги на общи усилия

By *lvpost* 15.02.2017 0 48

Разговор с Владия Михайлова, културолог и куратор в галерия „Васка Емануилова“ – филиал на СГХГ

Галерия „Васка Емануилова“ съществува вече 10 години. Разкажете повече за основаването ѝ и за дейността ѝ през това десетилетие.

Историята на галерия „Васка Емануилова“, филиал на Софийската градска художествена галерия, е свързана с едно дарение и започва много преди откриването на пространството до парка „Заимов“. Всъщност през 1984 г. е открита първата публична експозиция на Васка Емануилова на ул. „6-ти септември“, а година по-късно авторката дарява всичките произведения от нея на СГХГ. През 1994 г. пространството, в което са изложени скулптурите, е върнато на собствениците и произведенията отиват за дълго в депата на Градската галерия, докато страната и културните институции в частност преживяват различни кризи. Настоящата галерия е открита едва през декември 2006 г. със специална експозиция, посветена на Васка Емануилова, а от 2007 г. започна да работи със собствена програма. През годините за нас беше важно как да комуникираме в актуалната културна ситуация и с публика, която вече е различна отпреди. Работим за това филиалът на СГХГ да има собствено лице, да бъде не просто музейна експозиция, подобно на многото къщи музеи, а да е живо пространство за диалог и работа.

*Антон Цанев и Боряна Черкелова, „Букви“, 2016,
проект за скулптура в публично пространство;
галерия „Васка Емануилова“, СГХГ*

Важен акцент в работата на галерията са младите автори. Каква е политиката ѝ в областта на съвременното изкуство?

Работата с младите автори започна още през 2007 г. и в този смисъл е част от концепцията на галерията: да бъде място, където се срещат традициите и съвременните художествени процеси, където се мисли както за историята, така и за настоящето. В пространството на галерия „Васка Емануилова“ буквално се премести проектът „Място за срещи“, започнат в Градската галерия през 2003 г. от дългогодишния бивш главен куратор Мария Василева. Началната идея на проекта е била да се открие пространство вътре в музея за най-младите художници и куратори, нещо като образователна програма за тях, която да ги въведе в начина на работа в културните институции. В една не много голяма част на изложбената зала на първото ниво на Градската галерия са се правели изложби, които, ако се върнем назад, ще видим, че са били свързани с едни от активните днес автори и куратори. Самата аз се включих в същия процес, отначало на обучаване за това как се работи в институцията, как се работи с млади автори, как се пише за изложби, как се следят и се осмислят съвременните процеси в

изкуството. Дълга много на Мария Василева, на Даниела Радева, на директорката на Градската галерия – Аделина Филева, на останалите колеги, както и на много различни художници, които и до днес подкрепят и са приятели на галерията. Казвам това не просто така, а защото е важно да се осъзнае, че устойчивите процеси са резултат винаги на общи усилия.

Галерия „Васка Емануилова” работи за това да търси и представя нови имена и художествени гледни точки. Авторите, които показваме, са такива, за които вярваме, че имат интересни идеи, че работят в перспективна посока, че имат усет за съвременността и могат да бъдат част от бъдещето, че виждат... Стремим се да им даваме пространство и да ги насочваме, понякога да ги дообучаваме, да говорим и пишем за техните работи, да ги въвеждаме в мрежи от други куратори и галерии в страната и в чужбина, когато имаме такава възможност.

Галерията има две основни програми за съвременно изкуство – „Място за срещи” и програма „Скулптура”, която започнахме през 2008 г., както и една образователна инициатива (от 2013 г. насам) за съвременна скулптура и архитектура – програмата „Опити”. По последната работим съвместно със студио „Прожектиране”, което е част от Университета по архитектура, строителство и геодезия и Националната художествена академия, както и с арх. Любо Георгиев, арх. Павел Янчев и др.

Най-важното е може би това, че от 2013 г., първо с помощта на Societe Generale Експресбанк, а през 2016 г. самостоятелно, откупуваме работи на млади художници, които имат изложби в галерия „Васка Емануилова” за Фонда за съвременно изкуство и фотография на СГХГ. Това е изключително важно, защото много голяма част от младите автори напускат страната, а по този начин техните първи работи остават в музейна институция в България.

Кои са според вас знаковите изложби и експозиции в историята на галерията?

За толкова години са много. От музейните изложби имаше много интересни проекти на моите колеги Пламен Петров и Рамона Димова, които представляваха поредица под надслов „Реставрация на паметта” и показваха забравени или недостатъчно изследвани направления и/или имена в историята на българското изкуство. Добра поредица бяха и изложбите, свързани с учителите и колегите на Васка Емануилова, например Иван Лазаров, Мара Георгиева и др. От изложбите в програмите за съвременно изкуство помня много. Като куратор за мен беше важна например изложбата „Ре-акции”, която направих през 2012 г. и която разширяваше пространството на галерията: концептуално – чрез включването на тандема Ани Васева и Боян Манчев с инсталация-архив на представлението „С” и виртуално – чрез работата на Станимир Генов, която в галерията присъстваше само чрез надпис с молив на стената и звук от дупчене с бургия, който идваше през скайп и звучеше в реално време. Всъщност работата се случваше в един апартамент, който наехме специално за това в „Люлин”, където художникът бавно изписваше с бургия в стената на стаята „СЪЖАЛЯВАМ” като ироничен акт на извинение от самото действие и безпокойството, което то носи на съседите. Работата беше много символична. В апартамента организирахме разни разговори и спорихме доста, спомням си. Представете си една микрообщност от 5 до 10 човека, които са „посветени” в изкуството – художници, изкуствоведи, куратори, философи и т.н., се затваря в апартамент в Люлин и общува със себе си под надпис СЪЖАЛЯВАМ. Иронично е, нали? Особено като се има предвид това, че на художествените събития публиката често е само от познати, както и че често арт общността е болезнено затворена и взряна в себе си.

Едни от първите самостоятелни изложби в галерията бяха на автори като Викенти Комитски, Кирил Кузманов, Стела Василева, Искра Благоева, Стефания Батоева, Зоран Георгиев, миналата година Стефан Иванов и Мартин Пенев и още много други. Първата изложба през 2007 г. беше на Камен Стоянов, който живее във Виена, но е активен на сцената в страната. Част от нея беше едно видео, което документираще как художникът, който е от Русе, участва в безплатно пътуване – екскурзия, което Община Русе организира за гражданите на 1 януари 2007 г. до Гюргево по случай отварянето на границите и присъединяването на двете страни към Европейския съюз. Мисля, че беше важно и това, че галерията бе два пъти част от София

куиър форум, като първата година куратор на изложбата бе Стефка Цанева. През юни миналата година, заедно с групата "т" чествахме един век ДАДА. Превръщайки нощта в ден галерията отвори в 10 часа вечерта на 15-и и затвори в 6 ч. сутринта на 16-и юни, а част от програмата беше и представянето на дадаисткия брой на „Литературен вестник“.

Кои ще са основните акценти в дейността на галерията през настоящата година?

Трудно е да се каже кои са акцентите, особено при факта, че говорим за самостоятелни изложби на художници. Щом сме ги избрали, значи вече искаме да поставим акцент върху тях, така че очаквайте изложби на Димитър Солаков, Станимир Генов, Радостин Седевчев, на Антон Цанев и Боряна Черкелова, които вече два пъти бяха част от образователната ни програма по архитектура и скулптура и сега ще реализират самостоятелна изложба. Тази година лектор/куратор на „Опити“ е Правдолуб Иванов, а темата е „Добавяне на реалност“. Проектите ще се случат както в галерията, така и в парка „Заимов“. Ще покажем и групов изложба за образа, курирана от Весела Ножарова. Годината е специална за нас, защото отбелязваме 10 години изложбена дейност на галерията, затова през декември в Градската галерия ще се състои изложбата „Разместване на пластове. Младо изкуство в музея“, в която ще се включат художниците, показвани в „Място за срещи“ и някои от програма „Скулптура“. В галерия „Васка Емануилова“ пък ще има изложба с по-малко показвани, наскоро придобити работи на Васка Емануилова, както и представяне на архива, който сме натрупали за нейното творчество. Така че очаквайте наситена програма.

Галерията е общински културен институт. Как е свързана с културната политика на града и с културния живот на София?

Свързана е най-вече чрез Софийската градска художествена галерия, доколкото е част от нея и участва в изграждането на културната памет на столицата. Образователната програма, която поддържа, се развива в пряка връзка с мисленето за градското пространство. От 2017 г. галерия „Васка Емануилова“ като част от Софийската градска художествена галерия подкрепи официално Предложението за стратегия на свободната творческа сцена в София – „Споделена визия“, по което и аз, и ти работихме. Крачката е важна, защото вярвам, че бъдещето може да се съгради чрез партньорство и че културата е силна там, където различни хора и организации заедно създават съдържание. Свободната сцена е пространство на новаторство, изобретения и експерименти, тя е много по-гъвкава от културните институти и може да им помогне, като внесе динамика, като предлага разнообразие и жива среда за изкуството. От своя страна, културните институти са стабилизатори, те пресяват, анализират, дискутират, пазят архив и работят за историята. Подобна връзка е важна и ще става все по-определяща за устойчивостта на културните процеси.

Кои са основните трудности – или поне предизвикателства – в дейността на галерията?

Липсата на достатъчен бюджет, както и на по-добри условия за привличане на средства по проекти и чрез спонсори. Много би ми се искало, както в повечето европейски музеи, галерията да може да си позволи да продуцира, а не само да показва и откупува работи. Огромна трудност е слабата мобилност. Институциите в България като цяло са много маргинален участник в международните мрежи. Като позитивно мислещ човек вярвам, че всичко това може да се преодолее чрез общи усилия. Важно е да разберем, че състезанието и затварянето в рамките на страната е безсмислено. Живеем в света на множествата. Трябва да се борим заедно и да се конкурираме международно. Трябва непрекъснато да се създаваме като съвременна култура и това е цялостен процес: от необходимостта да се променят и изобретяват нови културни политики и практики на публичната администрация, през индивидуализирането и художествената самостоятелност на културните институти и организации, до насърчаването и представянето на добрата работа на авторите.

Като куратор следите съвременното българско изкуство. Да се обобщават подобни теми е много трудно, но все пак как бихте ли характеризирали кои са основните доминанти в работата на съвременните автори? Вписва ли се – и как – съвременното българско изкуство в европейските и световни тенденции?

Накратко – вписва се фрагментарно. У нас често не се разбира, че съвременното изкуство е международно „събитие”, то е глобален феномен и се развива чрез знакови наднационални платформи като Венецианското биенале, Документа и др. България участва в тези и подобни събития чрез индивидуални постижения на художници, организации и галерии, докато самата сцена в страната е твърде затворена, местна и не е част от световните мрежи. Това не означава, че тук не се прави интересно изкуство, но работата по това да го контекстуализираме и да го изведем професионално на международно ниво е огромна. Тя включва и финансови и културно-политически ангажименти на държавата и целенасочена, упорита работа на всички: институции, независими организации, частни галерии, критици, изследователи, художници и т.н.

Обратно на тази необходимост да има среда, в която хората работят усилено и заедно, от края на 80-те години, през 90-те и до днес в българското съвременно изкуство протичат основно процеси на фрагментация. През годините са се създали малко платформи, които могат да предложат съдържание и да контекстуализират индивидуалната работа на художниците. Сред тях е например Институт за съвременно изкуство – София още от 90-те; напоследък проектите за осмисляне на абстракцията в българското изкуство, критикът Кирил Василев организира няколко събития, в които се говореше за специфичен тип скулптура. Това, както и проблемът с абстракцията, осмисля формалния и пластичен език на изкуството в България. Такава платформа сред институциите представлява Софийската градска художествена галерия, от която и галерия „Васка Емануилова” е част. Трябва да споменем и единствената съвременна международно представена галерия – „Сариев” в Пловдив. Различни примери, но те показват по-скоро институционално разнообразие, отколкото естетическо. Малко са художниците, които създават общи платформи на базата на някаква естетика или вид изкуство. Надявам се разговорът за абстракцията и за скулптурата да продължи, вярвам и че самоинициирани и некомерсиални пространства за изкуство като „Етер” на Войн де Войн и Парсифал, „Swimming Pool”, създадено от Виктория Драганова, „the fridge” могат постепенно да изграждат различни концепции за изкуство. Има потенциал и за свързване на изкуството с живота на града като инициативата “КвАРТал”, която Фондация ДОМА прави заедно с други хора и организации. Постепенно се обособяват групи художници, които се занимават с нови медии и технологии. Това също е интересно. Има инициативи като тази на наградата „Едмонд Демерджиан” за съвременна живопис, която също предлага платформа. Много, различни посоки, за съжаление, с малка видимост или с видимост само за страната. Ето това трябва да променим.

Въпросите зададе АНИ БУРОВА